

Marcia és Thomas Mitchell

**Egy kém
az iraki háború
ellen**

FORDÍTOTTA SZIEBERTH ÁDÁM

Marcia és Thomas Mitchell

**Egy kém
az iraki háború
ellen**

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű
Marcia és Thomas Mitchell: Official Secrets
Originally published in the English language
by HarperCollins Publishers Ltd. under the title
Official Secrets: The Spy Who Tried to Stop a War

© Marcia Mitchell and Thomas Mitchell, 2008, First Edition

© Marcia Mitchell, 2019. Second Edition

Marcia Mitchell asserts the moral right to be identified
as the author of this work.

Hungarian translation © Szieberth Ádám, 2020

Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó u. 4–8.
Telefon: 1-235-5030
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado

ISBN 978 963 293 950 6

Felelős kiadó: Szabó Tibor Benjámin

Felelős szerkesztő: Besze Barbara

Szerkesztette: Molnár Eszter

Műszaki vezető: Drótos Szilvia

Borító: Földi Andrea

Nyomdai előkészítés: Tóth Viktor

Készült a Generál Nyomda Kft.-ben, 2020-ban

Felelős vezető: Hunya Ágnes ügyvezető

*Lányunknak, Kristinnek, fiainknak,
Alannek és Jaynek, meg az ő szeretteiknek
– akik ezáltal a mi szeretteink is.*

*No meg Katharine rendkívüli szüleinek,
Paul és Jan Harwoodnak.*

Lelkiismereti döntés volt egy olyan világban, ahol ezt nem éljenzi meg senki. Katharine hősként, az emberiség élő példaként fog bevonulni a történelembe.

SEAN PENN

Az ország nagyon veszélyes helyzetbe kerülhet, ha az emberek úgy érzik, hogy csak úgy kiadhatnak államtitkokat, illetve nemzetbiztonsági műveletekkel kapcsolatos információkat, legyenek azok igazak vagy hamisak, és ezt büntetlenül megúszhatják.

TONY BLAIR

ELŐSZÓ A JELEN KIADÁSHOZ

„Az invázió, illetve az azt követő, Irakon belüli konfliktus következményei mindmáig éreztetik hatásukat, méghozzá nem csupán Irakban, hanem az egész Közel-Keleten és az Egyesült Királyságban is. Az invázió családokat fosztott meg szeretteiktől, és sokaknak okozott maradandó mentális, illetve fizikai sebeket.”

A Chilcot-jelentés vezetői összefoglalója, 2016

„Chilcot megvilágította, hogy mi is történt, de nyilvánvaló, hogy még mindig vannak hiányzó puzzle-darabkák. És vajon most, hogy már jobban tudjuk, mi volt, jobban fogunk csinálni bármit is?”

Katharine Gun, *Guardian*, 2016. július 8.

„Gun nem fog szép csöndben lelépni a színről. A pere (...) újra felmelegíti a háború törvényességének kérdését.”

Time Magazine Europe, 2004. február 2.

2016. július 6-án – tizenhárom évvel azután, hogy Katharine Gunt letartóztatták a hivatali titoktörvény (Official Secrets Act) megsértése miatt, nyolc évvel azután, hogy először megjelent a könyvünk, és hét évvel azután, hogy megkezdődött az iraki háború hivatalos brit kivizsgálása – világszerte címlapsztori lett egy nagyszabású, mindenre kiterjedő kormányzati jelentés. A vizsgálat eredményeit ismertető tizenkét kötetes, kétmillió-hat-százezer szavas összterjedelmű dokumentum szerzői azt a konklúziót szűrték le, hogy az iraki háború szükségtelen volt, kétes értékű hírszerzési értesüléseken alapult, és

fájdalmas, kaotikus utóregzésekkel járt – pedig mindez elkerülhető lett volna.

A Sir John Chilcot vezette vizsgálóbizottság történetünk szempontjából releváns konklúziója az, hogy a George Bush akkori amerikai elnök, valamint Tony Blair akkori brit miniszterelnök által indított katonai akció törvényessége kérdéses, és soha nem volt kellően alátámasztva. A 2003. január–márciusi időszakban egymásnak is ellentmondó tanácsadók, illetve döntések sora árulkodott a gyanús, sötét machinációkról, amelyek lovat adtak a „fődíjat” szenvedélyesen hajszoló Bush alá. A fődíj pedig nem volt más, mint a hivatalosan jóváhagyott háború, valamint Szaddám Huszein elmozdítása.

Míg a két államfő, akik a planéta legnagyobb hatalmú emberei közé tartoztak, titkon ármánykodott az iraki invázió, illetve Szaddám trónfosztása érdekében, egy fiatal brit nő azokkal tartott, akik gyanították, hogy az említett duó, az őket erről lebeszélni próbáló nyilatkozatokkal, kijelentésekkel nem törődve, elszántan készül a háborúra, amely fölösleges, és talán törvénytelen is. Katharine Gun sok ezer társával együtt lelkesen demonstrált az invázió ellen, de ő, a többiekkel ellentétben, nem érte be a tüntetéssel.

Elhangzott már, hogy Katharine Gun mindmáig morális iránytű az Egyesült Királyság számára: olyan ember, aki kész arra, hogy a saját érdekei elé helyezze hazája, illetve a világ érdekeit. A brit titkosszolgálat munkatársa, aki attól tartott, hogy az Egyesült Királyság törvénytelen háborút indít, szabadságát és jövőjét kockára téve próbálta kisiklatni a háborút, és megmenteni sok-sok, biztos halálra ítélt ember életét. Ennek érdekében „megfújta a sípot”, azaz leleplezte az Egyesült Államoknak az ENSZ

Biztonsági Tanácsa (ENSZ BT) elleni kémakcióját, amely azt volt hivatott biztosítani, hogy a tanács a háború mellett szavazzon. Volt, aki zsarolásnak nevezte a műveletet, volt, aki az amerikaiak „piszkos trükkjének”, de bárminek hívjuk, biztos, hogy törvénytelen volt.

Az ENSZ BT már fontolgatta, hogy meghozza az igencsak vitatható határozatot, és legitimálja az Irak elleni háborút. Csakhogy a Katharine „sípszava” által közhírré tett igazság véget vetett az amerikai Nemzetbiztonsági Ügynökség (National Security Agency, NSA) kémakciójának, és megghiúsította a háború törvényesítéséhez fűződő reményeket.

A brit királyi ügyészség, a Koronaügyészi Szolgálat (Crown Prosecution Service, CPS) legkiválóbb munkatársai Katharine ellen akartak büntetőpert indítani államtitkok nyilvánosságra hozatala miatt, Katharine viszont magukat a titkokat próbálta perbe fogni: meg akarta értetni a közvéleménnyel, hogy mit művelnek a kormányaink, és ezt kik szenvedik meg. Mélyen aggasztotta, hogy a felesleges háború rengeteg ember életébe kerülhet. A védelmére felhozott érvet, miszerint törvénytelennek vélte az iraki háborút, évekkel később a Chilcot-jelentés vonatkozó részei is alátámasztották.¹

Ám öt évbe telt, mire megindították a vizsgálatot.

A roppant terjedelmű, történelmi jelentőségű dokumentum igazolta azt, amit Katharine és sokan mások mindvégig szilárdan hittek: hogy George Bush a Világkereskedelmi Központ (World Trade Center, WTC) 2001. szeptember 11-i tragédiája után mindenáron meg akart szabadulni Szaddám Huszeintől, és belerángatta az ügybe a vonakodó Blairt is. Különleges érdeklődés övezte a Downing Street és a Fehér Ház közti, titkosítás alól felol-

dott levelezést. A harmincegy küldeményből álló, meghitt, baráti eszmecsere, amelynek témája a javasolt iraki invázió volt, felszínre hozta az igazságot. Blair ugyanis 2002 júniusában, tehát nyolc hónappal az akció előtt ezt írta Bushnak: „Veled tartok, történjen bármi.” A volt miniszterelnökre tengernyi bíráló zúdult, amiért betartotta rizikós ígéretét: mindmáig széles körben vádolják azzal, hogy rossz embert követett, és rossz háborúba keveredett bele.

A tisztesség úgy kívánja, hogy megemlítsük: Blair korábban, ha az Irak által jelentett fenyegetés kezeléséről volt szó, a kordában tartás politikáját támogatta, és aggasztotta, hogy mi történhet, ha elkapkodják a katonai akciót. A Chilcot-jelentés arra jutott, hogy Blair ártatlan ugyan a háborút „megtámogató” bizonyítékok kiötlésében, illetve eltorzításában, viszont valóban elgyengült, és beadta a derekát Bushnak. Így felelősség terheli a rossz csillagzat alatt született döntésért, illetve annak eredményéért. Blair szenvedélyesen, sőt már-már könnyeivel küszködve reagált a vádra. Elszántan védte a becsületét: kitartóan bizonygatta, hogy nem csak gyalog volt az USA sakkjátszmájában, és „nem vezette félre az országot”.

Csakhogy e sorok írója semmiképp nem tudja összebékíteni a jelentés által feltárt tényanyagot Blair általános érvényű tagadásával: „Nem mondhatom, és nem is fogom mondani, hogy rosszul döntöttünk.” A világ más-ként gondolja.

A vita során – mind Katharine pere alatt, mind a monumentális jelentés nyilvánosságra hozatala után – az Egyesült Államok furcsamód hallgatott. 2016 júliusában ugyanis történelmének legocsmányább, legdurvább választási kampánya kötötte le az ország figyelmét. A bosz-

szantó „Irak-ügy” szépen belesimult a kampányba, ahol kizárólag politikai fegyverként forgatták. A kérdés az volt, hogy melyik jelölt támogatja a 2003-as inváziót, és melyik nem. Sok amerikai törvényhozó mindmáig bánja, hogy annak idején az akció mellett voksolt.

John McCain szenátor *The Restless Wave* (A nyughatatlan hullám) című, nem sokkal 2018-ban bekövetkezett halála előtt kiadott könyvében azt írta, hogy az iraki háborút „nem lehet másnak minősíteni, mint hibának”. McCain, aki az egyik legvérmesebb republikánus „héja” volt a szenátusban, annak idején határozottan helyeselte az inváziót, de utóbb vállalta a felelősség rá eső részét. Hillary Clinton pedig, aki 2001 és 2009 között demokrata szenátor volt, 2016-os elnökválasztási kampánya során bocsánatot kért a korábbi „igen” szavazatáért. Mint mondta, megtévesztette az egész Capitol Hillt megsüketítő, mindent átható politikai retorika.

Az utólagos éleslátás szünni nem akaró „fuvallatai” közepette könnyű elsiklani afölött, hogy mit is vitt véghez Katharine Gun. A háborút nem tudta megakadályozni, viszont leleplezett egy bűncselekményt: a háború megindítására és legitimálására irányuló összeesküvést. Mert az nem kérdés, hogy ha az ENSZ Biztonsági Tanácsa meghozza a javasolt határozatot, és szentesíti a háborút, egészen más lett volna az „Irak-narratíva”. Akkor az inváziónak lett volna jogalapja, és a katonai akciót nyilván érték volna ugyan bírálókat, de más megfontolások alapján, és más hangvételen. Hiszen a két ország a Tanács jóváhagyásával lépett volna szövetségre, és törvényesen járt volna el. Ha Katharine nem hallgat a lelkiismeretére, akkor a megszállók elérték volna hőn áhított céljukat: jóváhagyatták volna szörnyű gaztettüket.

Napjainkban, amikor oly aggasztó méreteket ölt az „Irán-ügy”, illetve a Közel-Kelet destabilizációja, adja magát a sürgető, egyben fájdalmasan, ordítóan nyilvánvaló tanulság: a Chilcot-jelentés minden amerikai és brit törvényhozó számára kötelező olvasmány kellene, hogy legyen! Továbbá legelől kéne állnia minden olyan személy „nemzetközi tanulmányok” tárgykörű olvasmánylistáján, aki részt vesz az Iránt és a Közel-Keletet érintő döntések meghozatalában. És hozzá lehetne csapni a tananyaghoz Blair utódjának, Gordon Brownnak az írásait is, aki pénzügyminiszter volt, amikor Bush és Blair az inváziót tervezgette. „A háború nem volt igazolható mint legvégső, kényszerű lépés, és az inváziót ma már nem lehet arányos reakciónak tekinteni” – írta 2017-ben.²

Katharine mind nyilvánosan, mind magánbeszélgetésekben sokszor megerősítette: továbbra sem bánja, hogy megsértette a hivatali titoktörvényt azzal a céllal, hogy gátat vessen a háborúnak, és életeket mentsen. „Újra megtenném!” – hangoztatja. E szavak egykor világszerte az újságok címlapjára kerültek (csak az Egyesült Államokban nem), és egy diadalmasan mosolygó fiatal nő fényképe társult hozzájuk. Katharine akkor is elismételte e két szót, amikor csecsemő kislányával Washingtonba utazott az American University szimpóziumára, ahol az ő története, illetve a jelen könyv első kiadása volt a téma.

Katharine akkor már a harmincas éveie elején járt: a letartóztatása óta öt év telt el. Boldog házasságban élt Yasar Gunnal, aki török állampolgár, és jobb híján kínai nyelvet tanított brit diákoknak. Katherine szülei mindig mellette voltak, és az ügye büszke, odaadó védelmezői maradtak: támogatták lányukat a megpróbáltatá-

sok idején, majd utána is. Katharine előtt ott volt az egész élet, de az az egyetlen döntése, bármennyire helyes volt is, rányomta bélyegét a család jövőjére. A legnehezebbnek az bizonyult, hogy hosszú távú munkát találjon, hiszen ez nem megy könnyen, ha az ember egy ilyen sztori főhőse lesz.

Egy idő után egyre többször utaztak Yasar imádott szülőhazájába, Törökországba, felmérték a terepet, mert úgy tervezték, odaköltöznek. Katharine nehezen szánta rá magát a külföldi letelepedésre, dacára annak, hogy hazájában kihívásokkal kellett szembenéznie. De végül, 2011 tavaszán ezt írta: „Végre-valahára döntöttünk: fejest ugrunk a dologba!” Amióta áttelepültek Törökországba, többször is ellátogattak Angliába, majd 2016-ban, imádott édesanyja, Jan Harwood halálát követően Katharine hosszabb időt töltött gyászoló apjával.

Legutóbbi levelében pedig ezt írta: „Falura költöztünk. Egy tanyán élünk, és a kislányunk imádja. Segít ellátni a tyúkokat, kecskéket, birkákat, teheneket, egyedül kószál a földeken. A ház mögött több hektárnyi búzamező terület el. A kislányunk szeret üldögetni a fűben. Énekelget, verset ír, rajzol, aztán, ha kedve tartja, ugrál egy kicsit a szénakazalban, és mindent lefotóz, meg néha videókat is készít: bemutatja az állatokat. Nagyon egyszerűen, szerény körülmények között élünk.”

E sorok írója, aki évekig élt Dél-Dakota vidéki részén, tudja értékelni az efféle egyszerű élet áldásait: a magány nyújtotta örömeket, meg azt, hogy a gyerekek szabadon játszhatnak a természet lágy ölén. Kérdés viszont, vajon nem ért-e minket komoly veszteség azzal, hogy Katharine Gun kiszállt a lelkiismeretről folytatott diskurzusból? Hiszen az ő éles eszére, erős akaratára égető szükség

lenne a mai politikai és kormányzati vitákban. Olyat persze nem szabad mondanunk, hogy Katharine-nek, mivel intelligens, erős és tapasztalt, újra bele *kellene* vetnie magát a csetepatékba – de talán nem járnánk jobban mindannyian?

Levele végén Katharine az ő lelkiismeretes cselekedetére, illetve annak hatásaira reflektál: „Remélem, hogy a példából mások is bátorságot merítenek, és fel tudnak lépni a hatalommal való visszaélés meg a család megtevés ellen.” Ami pedig a háborút illeti: „Az igazság az, hogy ami történt, az háborús bűntett volt: törvénytelen, emberiségellenes háború.”

Marcia Mitchell, 2019. február 20.

A KOZA-MEMÓ

Címzett: [Nincs feltüntetve]

Küldi: FRANK KOZA vezérkari főnök (Regionális

Célpontok/RC munkacsoport) CIV/NSA

Küldve: 2003. jan. 31. 0:16

Tárgy: Gondolatok az Irak-vitához/szavazatok

az ENSZ-ben – RC-akciók + közreműködés lehetőségei

Prioritás: MAGAS

Top Secret//COMINT//X1

Kedves Mind,

Amint azt már valószínűleg hallottátok, az Ügynökség rohamot indít, amely konkrétan az ENSZ Biztonsági Tanácsa (ENSZ BT) tagjaira irányul (mínusz USA és GB, persze), hogy lássuk, miként reagál a tagság a folyamatban lévő vitára (RE: Irak), hogyan tervez szavazni az idevágó határozatokról, milyen irányelveket/tárgyalási pozíciókat mérlegel, szövetségek/függőségi viszonyok stb. – azon információk teljes skálájáról van tehát szó, amelyek révén az USA politikacsinalói az USA céljai szempontjából kedvező eredményt érhetnek el, és kiszűrhetik a meglepetéseket. Az RC-munkacsoport számára ez gyorsreagálású ellencsapást jelent, amelynek célja a következő országok ENSZ BT-tagjai ellen irányuló tevékenység felújítása/megkezdése: Angola, Kamerun, Chile, Bulgária és Guinea. Fókuszba kell helyezni továbbá Pakisztán ENSZ-beli ügyeit.

Megkértünk továbbá MINDEN RC-vezetőt, hogy helyezzenek hangsúlyt és fordítsanak figyelmet a nem ENSZ BT-tagok ENSZ-szel kapcsolatos és magánjellegű kom-

munikációjára, hátha találnak valami használhatót az ENSZ BT-s határozatok/viták/szavazatok kapcsán. Rajta vagyunk számos ENSZ-hez kötődő diplomáciai forráson (különböző, jelenleg nem BT-tagországok ENSZ-delegációin), amelyektől a tárgyhoz kapcsolódó nézőpontokat/meglátásokat/bármit várhatunk. Tisztában vagyunk az-
zal, hogy nem hagyhatjuk figyelmen kívül ezt a potenciális forrást.

Nagyra értékelnénk, ha a munkánkat támogatva eljuttatnátok a hírt elemzőitekhez, akiknek hasonló, de közvetlenebb hozzáférésük lehet a saját „vonalaitokból” származó értékes információkhoz. Gyanítom, hogy hivatalos csatornákon is fogtok még hallani a témáról, főként, mert az akció (legalábbis ennél a konkrét fókuszcsoportnál) valószínűleg a jövő hét közepén, a külügyminiszter úr ENSZ BT-ben esedékes felszólalását követően éri el tetőpontját.

Kösz a segítséget.¹

I. RÉSZ
FELHÍVÁS ÖSSZEESKÜVÉSRE

1. fejezet

ÜZENET ELKÜLDVE

Címzett: [Nincs feltüntetve]

Küldi: FRANK KOZA vezérkari főnök (Regionális

Célpontok/RC munkacsoport) CIV/NSA

Küldve: 2003. jan. 31. 0:16

Tárgy: Gondolatok az Irak-vitához/szavazatok
az ENSZ-ben – RC-akciók + közreműködés lehetőségei

Prioritás: MAGAS

Top Secret//COMINT//X1

Kedves Mind,

Amint azt már valószínűleg hallottátok, az Ügynökség rohamot indít, amely konkrétan az ENSZ Biztonsági Tanácsa (ENSZ BT) tagjaira irányul (mínusz USA és GB, persze), hogy lássuk, miként reagál a tagság a folyamatban lévő vitára (RE: Irak)...

A történet kora hajnalban kezdődött, a Nemzetbiztonsági Ügynökség (National Security Agency, NSA) műveleti központjában, amely nincs is olyan messze Washington-tól. Itt fogalmazta szigorúan titkos üzenetét Frank Koza, a Regionális Célpontok munkacsoport vezetője. A szokásos titkosszolgálati zsargontól, avagy „kém-újbeszélőtől” eltekintve nyíltan, lényegre törően írta le a közlendőjét. Az üzenetet az angliai Cheltenhamben működő Kormányzati Hírközlési Központnál (Government Communications Headquarters, GCHQ) dolgozó, hasonló beosztású kollégáinak címezte.

Koza e-mailje igencsak jellemző az NSA szokásos „üzletmenetére”. Az amerikai közvélemény nem sokat tud a „cégről”: sokkal jobban ismerik a CIA-t és az FBI-t, amelyek sűrűn szerepelnek a hírekben. (Többnyire vitatható vezetői döntések és különféle, cselekedettel vagy mulasztással elkövetett vétkek miatt, de nagy ritkán a jól végzett munka jutalmaként is.) Úgy tűnik, az NSA a legrejtettebb, legtitokzatosabb hírszerző ügynökség. Fizikailag is homályba burkolózik: létesítményeit biztonsági fal veszi körül valahol Marylandben. Az ügynökség munkája a legszigorúbb titoktartáson, sőt a képzelet határain is túli régiókban mozog. Az NSA egy önálló város: abszolút kizárja a külvilágot, és valószínűleg akkor is komfortosan éldegélne tovább, ha a civilizáció egy szempillantás alatt megsemmisülne. Bepoloskázhatatlan, bevehetetlen, áthatolhatatlan objektum ez, ahol több titkos információt tárolnak, mint a többi, suttymban ténykedő adatgyűjtő szervnél együttvéve. Az NSA technikai felszereltsége ép ésszel felfoghatatlan, és ez azt sugallja, hogy a bizalmas nemzetközi kommunikáció – folytassák bármilyen eszközzel – abszolút nem bizalmas.

Ahogy az NSA, úgy a Koza-e-mail címzettje sem olyan közismert, mint testvérügynökségei, az MI5 és az MI6, amelyek sokkal inkább reflektorfényben vannak, a brit regényeknek köszönhetően is. A GCHQ összehasonlíthatatlanul titkosabb náluk, és sokkal több erőforrással rendelkezik. Azok szemében, akik jártasabbak a hírszerzés tárgykörében, történelmi öröksége folytán igen komoly jelentőséggel bír. A GCHQ elődje ugyanis nem más, mint a Bletchley Parkban működő, híres-nevezetes Kormányzati Kód- és Rejtjeliskola (Government Codes and Cypher School), ahol a britek a második világhábo-

rúban feltörték a németek hírhedt Enigma-kódját. Ma a GCHQ ötezer munkatársa a világ 107 nyelvét beszéli, illetve hallgatja le a nap minden órájában. És azon a bizonyos reggelen Frank Koza íróasztalától több ezer mér-földnyire egyikük, Katharine Gun éppen angol nyelvű üzeneteket olvasott.

Jack Straw brit külügyminiszter véletlenül épp aznap, 2003. január 31-én jelentette be, hogy Sir Francis Richardst a GCHQ veterán munkatársa, David Pepper váltja az ügynökség igazgatói posztján. Pepper, aki tekintélyt parancsoló hírszerzői háttérrel rendelkezik, áprilisban foglalta el hivatalát – épp időben ahhoz, hogy megörökölje a Koza-ügyet.

Szintén aznap történt, hogy Condoleezza Rice, az amerikai kormány akkori nemzetbiztonsági tanácsadója szigorúan titkos és kifejezetten bizarr megbeszélésen vett részt az Ovális Irodában, George W. Bush és Tony Blair társaságában. A téma igencsak közel állt ahhoz, ami az NSA-nál javában zajlott...

Több megbízható forrás is arra a következtetésre jut, hogy Condoleezza Rice javaslatát Frank Koza üzenete ihlette. Egy volt NSA-tiszt azonban Dick Cheney alelnökre fogadna, akiről egyesek úgy tartják, hogy kitűzött céljai, illetve alkalmazott eszközei olykor szembemennek a törvénnyel. Más, név nélkül nyilatkozó amerikai hírszerző tisztek pedig úgy vélik, hogy az akciót egy egész csapat sugalmazta: Condoleezza Rice, Donald Rumsfeld, valamint George Tenet akkori CIA-főnök és Michael Hayden akkori NSA-főnök.

Haydent, a légierő tábornokát, akiről úgy tartják, hogy közvetlen „társtettese” a január 31-i fiasónak, korábban is érte már az a vád, hogy kissé nemtörődöm módon vi-

szonyul a személyek megfigyelését szabályozó törvényekhez. De az is igaz, hogy a négycsillagos tábornok hevesen vitatta az ilyen jellegű vádakat. Úgy nyilatkozott, hogy az NSA jogászai gondos munkával biztosítják az ügynökség tevékenységének jogszerűségét, méghozzá „attól a mélyen átértzett, elvszerű állásponttól vezérelve, hogy az NSA működésének sziklaszilárd jogi alapokon kell nyugodnia”.¹ Később pedig azt állította, hogy: „Mindaz, amit az ügynökség tett, törvényes volt.”²

Csakhogy ez 2003. január 31-én, úgy tűnik, nem felelt meg a valóságnak.

Hayden, aki oly határozottan védelmébe vette az NSA-t, mondván, hogy az ügynökség igenis tiszteli a törvényt, ugyanilyen mély meggyőződéssel beszélt a titokszakma más vonatkozásairól is. Különösen aggasztó a következő kijelentése, amely történetünkhöz is igen szorosán kapcsolódik: „Nincs különösebb bajom egy olyan társadalommal, amely mumusává teszi a titkolózást és a hatalmat... Ha a titkolózás és a hatalom mumusnak számít a politikai kultúrában, akkor az nem egy rossz társadalom.”³

Frank Koza üzenete, amely a Hayden által vezetett ügynökségtől indult útjára, végső soron éppen a titkolózásról és a hatalomról szólt: arról, hogy törvénytelen eszközökkel hatalomra teszünk szert a hirtelen fontossá vált személyek, illetve országok kis csoportja fölött.

Azon a bizonyos napon egy iszonytató, behemót amerikai mumus caplatott be Katharine Gun irodájába, és lánggra lobbantotta a komputere képernyőjét. A nagy kérdés az volt, hogy mit kezdjen vele Katharine.

2. fejezet

ÜZENET FOGADVA

„Akkor úgy tűnt nekem, hogy ha az emberek tudnák, milyen kétségbeesetten keresi a háború megindításának legitim indokát Bush és Blair, akkor kinyílnának a szemek...

Látnák, hogy nem Szaddám lefegyverzésének szándéka vezérli őket, hanem háborúzni akarnak.”

Katharine Gun, 2005. április

„Elég hideg volt azon a január 31-i péntek reggelen. Kilenc körül ébredtem Yasar mellett, aki még aludt. A GCHQ-hoz rugalmas munkaidőben jártam be: rendszerint tíz körül kezdtem, és este hat után végeztem, így nem volt szokatlan, hogy kilencig alszom. Szép, világos hálószobánk volt: natúr fapadló, fehér fal, krémszínű függöny. Mindig vidáman indult ott a nap, még a hideg, téli reggeleken is – nem úgy, mint a rideg, sivár ház többi helyiségében, ahol kicsik voltak az ablakok, és kevés a fény. Szóval fölkeltem, farmerbe, pólóba bújtam, és magamra kaptam egy pulcsit is, mert tudtam: ha este kedvem szottyán gyalog hazajönni, hideg lesz. Mindig is lezser öltözékben jártam be a GCHQ-hoz, ahogy a kollégáim zöme is.

Yasar vitt el a munkahelyemre a jó öreg, ütött-kopott, piros Rover Metróval. Egy kicsit összebújtunk és csókolóztunk, mielőtt kitett a GCHQ kapuja előtt. Aztán búcsút intettem neki, és folytatta útját a kávézó felé: dolgozni ment ő is. Vettem a GCHQ boltjában egy kávé meg egy fahéjas tekercsset, és leültem az asztalomhoz. Abszo-

lút normálisan, szokványosan indult a nap: semmi sem utalt arra, hogy az életem hamarosan a feje tetejére áll.

Miután kihörpintettem a maradék kávémat, megnyitottam a postaládámat – és ott volt az a bizonyos üzenet.

El sem akartam hinni, hogy tényleg azt látom a képernyőn, amit látok: többször is el kellett olvasnom az e-mailt. Nem kis izgalom lett úrrá rajtam – azaz inkább sokkolt a dolog. Egy csapásra világossá vált, hogy ez az üzenet óriási jelentőséggel bír: talán még az Irak elleni katonai akció leállítására is felhasználható! Lázasan járt az agyam, és számomra egészen bizarrnak ható gondolatok pattantak ki belőle. Addig még csak szándékomban sem állt soha, hogy olyasmit tegyek, amit akkor fontolgattam. Bizton állíthatom, hogy soha nem kerestem a kiszivárogtatható infókat: őszintén mondom, a gondolat is távol állt tőlem. Akkor viszont, miután Frank Koza kérése nálam kötött ki, úgy éreztem magam, mintha átkerültem volna egy egészen más szférába: mintha az életem egyszer csak új, addig ismeretlen dimenziókat öltött volna. És az új helyen, ahova kerültem, bennfentessé váltam: beavattak a legfelső szintű kormányzati munka legtitkosabb működési mechanizmusába – amelyekkel, úgy tűnt, valami nagyon nem stimmel.²¹

Amit Katharine a képernyőjén látott, az nyílt, leplezetlen, otromba felhívás volt a konspirációra. Azt láthatta ugyanis, hogy az Egyesült Államok törvénytelen hírszerzési műveletet indít az ENSZ Biztonsági Tanácsának azon tagállamai, illetve képviselőik ellen, amelyeknek szavazata eldöntheti az Irak elleni háborúról hozott határozat sorsát. A bizonytalanok egyelőre ellenálltak az amerikai nyomásnak, amely arra irányult, hogy szavazzanak igennel a megelőző csapásra.

Frank Koza az e-mailben elmagyarázta, hogy mi a művelet célja: összegyűjteni azon „információk teljes skáláját, amelyek révén az USA politikacsinalói az USA céljai szempontjából kedvező eredményt érhetnek el”. Egyértelműen kiderült az is, hogy az elsődleges cél a háború, méghozzá minél előbb. És ennek érdekében nemcsak a hivatali, hanem a „magánjellegű” beszélgetésekbe is bele kell hallgatni.

Nagy-Britanniát arra kérték, hogy csatlakozzon a „gyorsreagálású ellencsapáshoz, amelynek célja a következő országok ENSZ BT-tagjai ellen irányuló tevékenység felújítása/megkezdése: Angola, Kamerun, Chile, Bulgária és Guinea”. Külön oda kell figyelni továbbá Pakisztánra, és jó célpontot jelentenek az olyan ENSZ-delegációk is, amelyek pillanatnyilag nem BT-tagok, hiszen tőlük is „a tárgyhoz kapcsolódó nézőpontokat/meglátásokat/bármit várhatunk”. Frank Koza, az NSA embere e-mailjében elismerte, hogy „nem hagyhatjuk figyelmen kívül ezt a potenciális forrást”.

Az időzítéssel kapcsolatban Koza ezt írta: „Az akció (legalábbis ennél a konkrét fókuszcsoporthoz) valószínűleg a jövő hét közepén, a külügyminiszter úr ENSZ BT-ben esedékes felszólalását követően éri el tetőpontját.” Fontos volt megtudni, miként reagálnak az „ingadozó szavazók” Colin Powellnek a Biztonsági Tanácsban előadott, TPF-ekkel (azaz tömegpusztító fegyverekkel) kapcsolatos kortesbeszédére. Úgy tűnik továbbá, hogy fontos volt az olyan titkok begyűjtése is, amelyek révén manipulálni lehet a beszéd által kiváltott reakciót, hogy az „az USA céljai szempontjából kedvező” legyen.

„Csak ültem ott megbabonázva és elborzadva. Igen, elborzadva, mert George Bush és Tony Blair nyilvánosság

előtt alkalmazott retorikája (akkortájt különösen Blairé) elhitette velünk, hogy minden erőfeszítés az Irak-ügy diplomáciai megoldására irányul, nem pedig az óhatatlan háború előkészítésére. Más opciókról beszéltek: arról, hogy Szaddám Huszeint a TPF-ekről való lemondásra vagy Irak elhagyására kényszerítik. Roppant képmutató dolognak tűnt, hogy miközben nyilvánosan ezt mondják, suttyomban, mindenki háta mögött kétségbeesetten hajszolják az »igen« szavazatokat, hogy megszülessen a második határozat, és igazolja a háborút, amelyet ők nyilván nagyon akartak. És ennek érdekében semmilyen eszköztől nem riadtak vissza.

Ahogy ott ültem és töprengtem, az volt az érzésem, hogy ha az emberek tudnák, mi folyik itt valójában, akkor megértenék, hogy a cél mindvégig a háború volt, és nem a lefegyverzés. Azt kérdeztem magamtól: hogyan reménykedhetne bárki is a konfliktus békés rendezésében, ha az USA kormányzati köreinek szándékai ilyen leplezetlenül otrombák? És egyébként sem gondoltam, hogy a hírszerző szolgálatoknak a hírszerzés manipulálása, átpolitizálása lenne a dolga: nem hiszem, hogy a hírszerzői munkát az aktuális politikai célokhoz kellene szabni. Dühös voltam, amiért manipulálni próbálják a Biztonsági Tanácsban leadott szavazatokat.

Tudtam, hogy a háború erőltetése másokat is aggaszt a GCHQ-nál, tudtam, hogy másokban is felmerültek komoly kérdések.”

Különös játéka a véletlennek, hogy Koza e-mailje előtt egy héttel körbement a GCHQ-nál egy belső memó, amelyben ez állt: „A kollégák által feltett kérdésekből tudom... hogy egyes kollégákban aggályokat ébreszt az Irak elleni háború jogi, illetve erkölcsi alapja, valamint az,

hogya ha sor kerül rá, mikor várható, és milyen szerepet fog játszani benne a GCHQ. Nos, nincs szó arról, hogy a GCHQ bármely munkatársától akár most, akár máskor olyasmit kérnének, ami törvénybe ütközik” – nyugtatta meg a népet a memót jegyző, magas rangú tiszt.

A memorandum szerzője valószínűleg hitte is, amit oly meggyőzően leírt. A továbbiakban afelől is megnyugtatót mindenkét, hogy: „Brit csapatok csak akkor lépnek akcióba, ha az igazságügy-miniszter úr arról tájékoztatja a miniszterelnök urat, hogy az akció törvényes.” A direktíva idézte a miniszterelnök két héttel korábbi nyilatkozatát is: Blair akkor azt ígérte, hogy soha nem küld brit katonákat olyan háborúba, amelyet „helytelennek vagy szükségtelennek” tart. Meg aztán a kormány már „bizonyította az iránti elkötelezettségét, hogy ez a nehéz helyzet a nemzetközi közösség egyetértésével, az Egyesült Nemzetek Szervezetén keresztül oldódjon meg.”

Az Egyesült Nemzetek Szervezetén keresztül úgy, ahogy azt a Koza-memó kérte? Egy álságos, csalárd koalíció létrehozásával? És az Egyesült Királyság részt venne az Egyesült Államok oldalán ebben a képmutató akcióban?

Aznap este, munka után Katharine nem szállt buszra: inkább gyalog tette meg a több mérföldes utat, mert magára akart maradni a gondolataival. Különösen azal a bizonyos gondolattal, amely az ő szavait idézve, „már egy ideje ott kavargott a fejében: hogy ez a dolog könnyen robbanhat”. Mire a kávézóhoz ért, nemcsak a hidegtől vacogott, hanem azért is, mert citeráztak az idegei. Kibújt a vaskos pulóveréből, és az egyik fotelbe rogyva nézte a zárás előtti teendőit végző férjét. Egy szó sem hangzott el köztük, pláne nem Koza e-mailjéről.

Yasar arról nem tudhatott – akkor még nem. Abban az ügyben Katharine-nek egyedül kellett döntenie – hacsak nem hozta meg máris a döntést. Úgy gondolta, hogy talán már meghozta.

„Ha őszinte akarok lenni, be kell vallanom, hogy amikor elolvastam az e-mailt, egyből motoszkálni kezdett bennem a gondolat, hogy ki kéne szivárogtatnom. A végső döntést még nem hoztam meg, de a gondolat ott volt a fejemben – az üzenet jellege és a rám gyakorolt hatása miatt.

Akkor csak arra tudtam gondolni, hogy mindenáron legitimálni akarják az inváziót, és ezért keményen küzdenek. Tudtam, hogy az akció során megszerzett értesüléseket a BT-küldötték kényszerítésére vagy talán zsarolására akarják felhasználni, hogy aztán elmondhassák a világnak: konszenzusra jutottak a háború kérdésében. Nagyon erős érzések munkáltak bennem, és tudtam, mi csoda aggodalmat és indulatot vált ki a közvéleményből a megelőző csapás, az elsietett háború réme, úgyhogy a saját személyes körülményeimre ezen a ponton nem igazán gondoltam.”

Nagyjából itt üvöltének fel Katharine kritikussai, mondván: „Mégis mit képzeltél, mivel foglalkozik az NSA és a GCHQ? Talán pulcsit kötögetnek a harmadik világ nélkülöző gyerekeinek? A kémbizniszben dolgoztál, az ég szerelmére!” És a „kémbizniszben” éppen egy kémakció volt folyamatban, azaz lopva, suttymban, titokban gyűjtötték az információt. Az USA és Nagy-Britannia csak értesülésekhez próbált jutni a különböző célországok álláspontjára vonatkozóan. Nincs ebben semmi új, sőt annyira régi nóta, hogy már unalmas. Ugyan mi baja volt tehát

Katharine-nek azzal, kérdik a kritikusok, hogy az ENSZ-ben egy kis „kagylózás” készül, aminek komoly tétje van?

„Igen, valóban kagylózásról volt szó – ismeri be Katharine –, és én ebből éltem.” De amit a munkahelyén általában csinált, az szerinte egész más volt, mint amit az NSA akkor kért a GCHQ-tól. „Itt nemcsak arról volt szó, hogy infót próbálunk gyűjteni a tárgyalási pozíciókról, meg a javaslattervezetre adott várható reakciókról, hanem sokkal többről.” Az értesülések felhasználásának módja volt a lényeg: Katharine-t és kollégáit arra kérték, hogy segítsenek manipulálni az említett tárgyalási pozíciókat és reakciókat, törvényesítve ezáltal az egyébként jó eséllyel illegális háborút. Jóval később, 2005 tavaszán úgy tálták a közvéleménynek a történeteket, hogy a hírszerzői munkát a politika céljaihoz igazították.²

„Az embert arra kéri, hogy vegyen részt egy törvénytelen folyamatban, amelynek végcélja a nemzetközi jogot sértő invázió” – mondja Katharine. És ez a törvénytelen folyamat egy szabadjára engedett „mumus” jóváhagyásával zajlik.

Katharine végső soron hitt abban, hogy ha a Koza-memó nyilvánosságra kerül, az emberek világosan látni fogják: hiába nyilatkozott úgy a kormány hivatalosan, hogy diplomáciai megoldást keres az Irak-problémára, a színpalak mögötti, nem hivatalos kormányzat egészen másféle megoldást szorgalmazott. És ez a másféle megoldás arra irányult, hogy az amerikai és a brit kormány kijelenthesse: az ENSZ egységes álláspontja szerint Irak megszegte a Biztonsági Tanács határozatait, és súlyosan veszélyezteti a világbékét. Ez esetben pedig törvényesnek és szükségesnek minősíthető a háború.

Jelentős szerepe volt az időzítésnek is.

„Mindnyájan tisztában voltunk azzal, hogy Hans Blix és TPF-ellenőrei még nem tudták elvégezni a munkájukat. Kezdetről fogva úgy becsülték, hogy a reális helyzetértékeléshez legalább hat hónap kell, és Koza e-mailjének érkezésekor még csak három hónapja voltak Irakban. Úgy képzelem, ez sokunkat zavart.”

Yasar szombatoként is dolgozott. Azon a bizonyos szombaton Katharine mintha sűrű ködben bolyongott volna: a való világ fátyolszövet mögé rejtőzött, és csak az NSA-memó szavai csengtek kristálytisztán. No meg az is világos volt, hogy mi fog történni, ha Katharine nyilvánosságra hozza az e-mail tartalmát.

„Meg sem fordult a fejemben azon a hétvégén, hogy a családom bármely tagjának elmondjam, mit láttam. Még Yasarnak sem szóltam, mert nem akartam veszélybe sodorni senki mást. Azt akartam, hogy mindenki legyen abszolút ártatlan ebben az ügyben. Ugyanakkor ott motoszkált a fejemben az is, hogy ha megteszem, amit fontolgatok, akkor névtelenül teszem meg, és remélhetőleg soha senki nem jön rá, hogy én voltam az. Hiszen rendszeresen látunk olyat, hogy hivatalos személyek kiszivárogtatnak ezt-azt a sajtónak, és nem úgy tűnik, mintha lenne bármiféle retorzió: nem tartóztatnak le senkit, nem emelnek vádat senki ellen.”

Katharine-t egész hétvégén az a kérdés gyötörte, hogy vajon ő is megússza-e. És biztosra vette, hogy igen, biztosra vette, hogy névtelen maradhat. Csak később döbrent rá, hogy nem tudta, hogyan játsszák ezt a játékot, nem ismerte az íratlan szabályokat.

„Tudtam, hogy vannak emberek, különösen a londoni közhivatalokban vagy a hírszerzésnél dolgozók között,

akik nagyon is »radar alatt« tájékoztatnak újságírókat amúgy nem hivatalosan, és ezzel nem sodorják veszélybe az állásukat, azaz megússzák. Ilyenkor olvasol a kiszivárogtatásról – na, persze azért nem ilyen jellegűről –, de arról sosem hallasz, hogy kit terhel a felelősség, és arról sem, hogy embervadászat indult volna a forrás leleplezésére. Nem büntetnek meg senkit, nem azonosítanak be senkit. Ebben reménykedtem, erre számítottam én is.”

Katharine utólag, visszatekintve már látja, hogy mi volt a bökkenő: ezek a „hivatalosan nem hivatalos” sajtótájékoztatók, avagy a „kontrollált kiszivárogtatás” nagyrészt intézményesült. Az történik, hogy a kiválasztott újságíró (minden jelentős hírszolgáltatótól hírkategóriánként egy ember) direktben kommunikál a hírszerző szolgálatnál dolgozó kapcsolatával. Vannak íratlan alapszabályok, például a kapcsolat nevét soha nem szabad leírni, csak „megbízhatónak ismert forrásra” vagy „név nélkül nyilatkozó kormányzati forrásra” szabad hivatkozni. A felállás kölcsönösen előnyös: az újságíró tippeket kap, a kormány pedig úgy hozza nyilvánosságra a közvéleménynek szánt információt, hogy azt nem kell konkrét személyhez kötnie. Katharine-féle amatőrök azonban nem vehetnek részt a játékban.

Volt azonban egy óvatosságra intő tényező, és Katharine-nek az ebből fakadó félelmet, amely újra meg újra felütötte fejét, valahogy el kellett helyeznie a határozatlanság okozta érzelmi konfliktusában. (Vagy talán a határozottan meghozott, de még teljesen el nem fogadott döntésből fakadt ez a konfliktus?) Szóval Yasar biztonsága volt a kulcskérdés.

Szenvedélyesen szerette egymást ez a két ember: a törekeny, szőke angol nő és az ő „csodaszép, imádott” férje.

Katharine csupán fél éve ment hozzá álmai férjéhez, a magas, kreol bőrű, mediterrán sármőrhez, akinek arca mintha a szobrász vésője alól került volna ki, és könnyen kiült rá egy széles mosoly. A kávézóban ismerkedtek meg, ahol Yasar dolgozott, és ahova Katharine esténként, munka után sokszor beült. Yasar valósággal megbabonázta, amikor rákacsintott a pult mögül. „Ilyen szép férfit még életemben nem láttam” – mondja Katharine.

A szerény kis kávézó meghitt volt és otthonos: ideális helyszín a munka utáni csevejhez, amelynek során mindenről szó esett, csak a munkáról nem. A fényárban úszó helyiség tökéletesen megfelelt a GCHQ-nál dolgozóknak, akik egyébként sötétben morzsolgatták napjaikat: munkahelyükre nem jutott be sem természetes, sem mesterséges fény.

Katharine többnyire egy kollégájával tért be a kávézóba. Yasar ebből azt szűrte le, hogy ez a csinos lány „foglalt”, pedig csak baráti viszonyban volt a férfival. És mivel Yasar egy-egy kacsintástól eltekintve nem próbált közeledni hozzá, Katharine azt hitte, nem érdekli őt – pedig ez sem volt igaz. Végül egy alkalommal, amikor egyedül volt, viszonzta a kacsintást, mire Yasar kilépett a pult mögül, és odaállt mellé.

– Moziba megyek – szólalt meg Katharine, majd mindkettőjüket meglepve hozzátette: – Később csinálsz valamit?

Yasar azt felelte, hogy éppen tart egy kis szünetet, és megkérdezte, nincs-e kedve Katharine-nek sétálni egyet. De, nagyon is volt, és még bele is fért a film előtt.

Más férfinak attól kezdve nem jutott hely Katharine Harwood életében. A kacsingatás gyakori esti sétákhoz vezetett, a séták idővel randevúzáshoz, majd meghitt,

bensőséges szertartás keretében, amelyen csak néhány barátjuk vett részt, meg Katharine Tajvanról hazatért szülei, összeházasodtak. A család csak az esküvő előestéjén ismerte meg a titokzatos fiatalembert.

„Miután találkoztam vele, sokkal jobban éreztem magam – mondja Katharine apja, Paul Harwood. – Egyértelmű, hogy rajong a lányomért.”

Katharine-nek csak pár héttel az első randijuk után tűnt fel, hogy Yasar, aki még tanulta az angolt, sokszor kacsintás útján kommunikált a kávézó vendégeivel: ő így üdvözölte az embereket. „Kacsingatott mindenkire” – mondja nevetve Katharine.

Az esküvő után két héttel viszont nemigen volt kedve nevetni. Yasart ugyanis begyűjtötték a bevándorlási hatóság emberei, majd másnap reggelig fogva tartották a rendőrségen, ahol nem is lehetett kapcsolatba lépni vele. Aztán rohantak vele a Heathrow-ra, hogy visszatoloncolják Törökországba. Katharine-t, aki akkor Észak-Angliában volt a szüleinél, a pánik kerülgette: szinte fojtogatta a félelem, hogy soha többé nem látja a férjét.

Gyorsan felhívott egy ügyvédet, és könnyörögve kérte, hogy segítsen. Elmondta, hogy törvényes házasságban élnek, és ő brit állampolgár, ezért nem is érti, hogy fordulhatott ez elő. A gubanc az ügyvéd segítségével kibogozódott: kormánytisztviselők telefonáltak a reptéri illetékeseknek, és az ifjú férjet percekkel a Törökországba tartó gép indulása előtt szabadon engedték. Hajszálon múlt a sorsa: szívszaggató, idegőrlő órákat éltek át mindketten.

Yasar vízumát meghosszabbították, de továbbra is háttározott időre szól. A menedékjogi kérelme, amelyet a zavaros törökországi politikai helyzetre hivatkozva nyújtott be, elbírálásra várt.

Katharine végül, nagy sokára döntött: a névtelenségre fogadott. Arra tette fel Yasar biztonságát is, de ez borzasztó szerencsétlen választásnak bizonyult.

Szombat délutánra Katharine eldöntötte, hogy telefonál valakinek: szól egy bizonyos személynek Koza e-mail-jéről. (Az illető kilétét mindvégig titokban tartotta.)

„Fölhívtam azt, akinek végül elküldtem az e-mailt. Soha nem árultam el a nevét nyilvánosan, és ezután sem fogom, úgyhogy nevezzük egyszerűen Jane-nek. Ő volt az egyetlen, akivel beszéltem erről a dologról. Megbízhattam benne, hiszen tudtam, mit gondol a háborúról, a küszöbön álló iraki invázióról. Nagyjából ugyanúgy viszonyultunk ehhez az egészhez, és tudtam azt is, hogy Jane kapcsolatban áll egy médiában dolgozó emberrel, aki valószínűleg segít majd nekünk. Mivel nem ismertem senki mást, akiben megbízhattam, és akinek ilyen kapcsolata volt, Jane-t hívtam fel. Nem bocsátkoztam részletekbe: csak annyit mondtam, hogy kaptam egy e-mailt, amely szerintem van annyira pusztító hatású, hogy ha kiszivárog, akár meg is akadályozhatja a háborút – vagy legalább elodázhhatja addig, amíg kimerítik a többi opciót. Megkérdeztem Jane-től, hogy elküldhetem-e neki ezt az e-mailt, vagy talán ő maga javasolta, hogy küldjem el.”

Vasárnap reggel jó sokáig „heverészték” Yasarral, majd jött a bőséges török reggeli: olajbogyó, Yasar hazájából származó sajt, paradicsom, uborka, sok-sok pirítós meg egy nagy kancsó tea. Miután együtt eltakarították a lakoma romjait, cseverészték egy sort, és olvasták a vaskos vasárnapi újságot. Később pedig kiruccantak vidékre, és megálltak egy festői falucskában ötórai teára. Normális mederben csordogált a nap, de ez csak a csalóka látszat volt.

Este Yasart szokás szerint álomba ringatta a nyugtató hatású zene, sokkal hamarabb elbóbiskolt, mint Katharine, aki viszont – zene ide vagy oda – szokatlanul nehezen aludt el. Az egy héttel korábbi belső memó járt a fejében.

„A morális-etikai állásfoglalásból fakadó aggály [az Irak elleni háború kapcsán] személyes ügy” – ismerte el a körlevél, hozzátéve, hogy az aggályait ne fojtsa magába senki: ha valakinek fenntartásai vannak azzal kapcsolatban, amire kéri, forduljon a jóléti irodához, a személyzeti tanácsadóhoz vagy a három konkrétan megnevezett, magas beosztású tiszt valamelyikéhez. Na, nem, gondolta Katharine. Itt nem a lassan őrlő, aktatologató és a mundér becsületét foggal-körömmel védő bürokrácia a megoldás!

Kimondatlanul is nyilvánvaló volt, hogy a memóval figyelmeztetni akarták a GCHQ munkatársait. Ezért nem tudott elaludni Katharine.